

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Új szövetség.

Hétfőn délelőtt 10 óra után óriási robbanás dőreje rázkódtatta meg Debrecenben a levegőt. A szabadság békés órvárosában, a magyarság szívében, a kálvinista Rómában irtózatot pokolgép robbant föl s darabokra tépte az új magyar görög kath. püspökség első vikáriusát, a Dorog jogaiért küzdő, közszeretben álló Jaczkovits Mihályt; Slepkovszky Jánost, Miklóssy István püspök nagy jövőndő előtt álló fiatal titkárát; dr. Csath Sándort, az egyházmegye ügyészét, a minden körökben rokonszenvesen köszöntött, fiatal, róm. kath. vallású ügyvédet; súlyosan megsebesítette a református vallású Dávid Miklós joghallgatót, Kriskó Elek segédlelkészét és még többeket.

1914. év télutó havának 23-ik napján három derék magyar szív szünt meg dobogni, három hazájához s királyához hű lélek szállt fel a fényes örökkévalóságba s lett a sebesültekkel együtt az új magyar görög kath. püspökség és a magyar állameszme áldozata és vértanúja.

Igy fogta fel e pokolian kieszt merényletet és szerencsétlenséget Debrecenben mindenki s így fogta azt fel különösen dr. Baltazár Dezső szeretett püspökünk, aki elsőnek érkezett a vész helyére segítyt vinni, vigasztalni, példát mutatni s aki első volt azok között is, akik a csodásan megmenekült Miklóssy István püspöknek részvétöket kifejezték s aki a nagy tiszántúli egyházkerület, a debreceni kollégium s a debreceni református egyház együttérzését vitte bele a mélyseges gyászba s első volt azok között, akik a magyar hazának s a magyar nemzetnek szánt csapást a testvéri szeretet melegével ellensúlyozták s a véres áldozatokat a nemzet vértanúivá dicsőítették.

Szeretett püspökünk rendelése szerint a kollégiumra s középületeinkre gyászlobogó tüzetett. A temetés napjára iskolai szünet adatott s a harangok meghúzatása is elrendeltetett. Kerület, iskola, egyház részéről a temetésre küldöttség rendeltetett s a főisko-

lai kántus a gyászpompa teljessé tételére felajánlatott.

Történeti okmány és így ide tartozik dr. Baltazár Dezső püspök átirata, amely örökre szóló bizonyosága annak, hogy a magyarság fiai, mint testvérek, egymásra találtak ebben a rettenetes csapásban s hogy a veszedelemből és pusztulásból, amit a gyűlölet vallássorsosainak és a magyarságnak szánt, az igaz testvériség s a magyarság egyetértése fog feltámadni.

Ez az átirat így hangzik:

1213—1914. szám.

Főtisztelendő és Méltóságos Püspök Ur!

A tiszántúli református egyházkerület mélyseges fájdalmát jelentem s adom hozzá ahhoz a méltó gyászhoz, amely a testvér görög kath. püspökség lelkére borult. A magyar nemzeti eszme új martirjai éppen olyan kegyelettel lesznek megőrizve szent érzelmeink pantheonjában, mint ahogy őrizzük a mi egyházunk kebeléből vértanúságra elhívottak hosszú sorát.

Gyásznak, részvétünk jelentése mellett tolmácsolom egyházkerületünk örömét afelett, hogy Méltóságodat az isteni kegyelem sátora elfedezte az emberi gonoszság töre elől.

Végül tudatom, hogy egyházkerületünk külsőképpen is osztozkodni óhajt a Méltóságod gyászában s ezért:

1. úgy a maga, mint debreceni főiskolája képviselőleg;
2. a debreceni főiskola ifjúsága testületileg fog részt venni a holnapi temetésen;
3. felajánljuk Méltóságodnak a főiskolai ének-
kar közreműködését a templomi szertartás keretében.

Fogadja Főtisztelendő és Méltóságos Püspök Ur kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Debrecen, 1914 február 24.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Ennek az igaz magyar lélekben és szerető keresztényi szívben megfogalmazott okiratnak bevezető szavai adják meg a választ a gyűlölet pokolgépének borzalmas dörrenésére. A magyar református püspök jelenti ki a magyar nemzeti eszme martirjainak a véres áldozatokat.

Az ő szavait ismételjük most mindnyájan, minden felekezeti különbség nélkül és fogadjuk, hogy: „a magyar nemzeti eszme új martirjai éppen olyan kegyelettel lesznek megőrizve szent érzelmeink pantheonjában, minthogy őrizzük a mi egyházunk kebléből vértanúságra elhívottak hosszú sorát”.

Úgy legyen. Úgy legyen.

Eleink ezer évvel ezelőtt Atelközben vérszerződést kötöttek és megesküdtek arra, hogy a magyar állam feje iránti hűséget s az egymás iránti testvéri egyenlőséget megtartandják.

Ezer hosszú év alatt a vezéri kard és a szent korona viselője iránti hűséget megőrizték, de az egyetértő testvéri szeretet parancsairól sokszor elfelejtettek. Magyar ember más vallású testvérét hányszor kereste halálra; egyik felekezeti hányszor tört a másik felekezeti testvéreire ellenség gyanánt? Ezért bünhődtek sokszor olyan kegyetlenül és ezért bünhődünk ma is.

„Haj de bűneink miatt gyúlt harag kebledben...“
De nem tart szerencsétlenségünk már soká.

A Debrecenben, a magyarság szívében felrobbant pokolgép lángja megvilágosítja a veszedelmet, amelyben forgunk. A debreceni vértanúk hulló vére (magyar görög katolikus, magyar római katolikus és magyar kálvinista vér vegyült el abba) kiengeszteli a visszavonást, mely dúl közöttünk. A szerencsétlenül elhullt áldozatok halála feletti közgyászból megszületik az új magyar testvéri szövettség, mely felekezeti különbség nélkül egybeforraszt mindenkit, aki e hazának hű fia és polgára, a Krisztusnak és a keresztény vallásnak igaz követője.

Úgy legyen. Úgy legyen.

És szeretni és nem gyűlölni fogjuk ezután egymást és nem hallgatunk a visszavonás szavaira. Sem hit, sem rang, sem tudás, sem mélység, sem magasság nem fognak minket többé elválasztani egymástól. Így érezte, így fogadta ezt meg lelkében az a sok ezerre menő sokaság, mely a magyar nemzet új vértanúinak végső tisztességtételére Debrecenben összegyűlt.

1914. év február havában Debrecenben új vér-

tanui lettek a magyarság ügyének. 1914. év február havában Debrecenben új nemzeti hitvallás támadt.

Ezzel a hitvallással válaszolunk az elvakult gyűlölet rémítéseiére. A nemzeti egyetértés és az állami eszme lobogójával takarjuk be a véres áldozatokat. A vértanúk véréből az egymást megértő, az egymás szívére talált magyarság egyetértésétől várjuk a nép és ország szebb jövőjét.

A mi ellenségeink akartak mi ellenünk gonoszt, de a mi Istenünk fordította azt jóra.

Úgy legyen, úgy legyen!

Dr. Ferenczy Gyula.

Sommás eljárás és a missió renaissance-a.

I. Levél jött. Kiszörkesztésre alkalmas.

Arról van szó, hogy a konvent 273 (kettőszázhetvenhárom) egyházközségnek a felszólamlását, amelyben ezek az országos közalap-végrehajtó bizottság által 1913. évre a szórványaik után terhőkre kirótt közalapi járulék törlesztését kéri, abból az okból, mert a szórványok sem az anyaegyházhoz, sem saját körükben nem fizetnek egyházi adót: 256—1913. sz. határozatával, 255—1913. sz. határozata alapján elutasítja.

Nézzük csak, mi történt itt.

A konvent 18—1908. sz. határozatában (a végrehajtó bizottságnak adott utasítás) megállapítja, hogy „az egyházi I. t.-c. 10. §. f) pontjában körülírt s a népszámlálási adatokban külön polgári község alatt felvett szórványoknak egyházi adót sem az anyaegyházhoz, sem saját körében nem fizető lakói a közalapi járulék meghatározásánál nem veendő figyelembe”. Ami magyarul azt teszi, hogy a szórványokban lakó s nem adózó lelkek után az anyaegyházak nem tartoznak 8 filléretet fizetni. Legalább addig, amíg az utasításnak ez a pontja érvényben van, nem tartoznak.

Ez a pont pedig 1913 szeptember havában még érvényben volt. Sőt októberben is. Még novemberben is. Egészen december 17-ig. A mégis, valami láthatatlan hatalom (egyszerűség kedvéért *konventi irodának* nevezzük) 1913 szeptember havában ugyancsak rovgatta az anyaegyházak nyakába a nem adózó szórványi magyarok után is a 8 filléretet! Hogy a mulatság teljes legyen: a kivetésről szóló értesítés ezuttal is hűségesen leköszölte az Utasítás fent idézett passzusát, amivel *valósággal provokálta a felszólamlást a teljesen jogtalan kivetés ellen*. Az eredmény: 273 teljesen jogos felszólamlás. A végeredmény: ezt a 273 felszólamlást a konvent 1913 december 17. s következő napjain tartott ülésében sommásan kivégezte. Mi legyen a tartalma annak a 255. sz. határozatnak:

MANDEL LIPÓT cipő áruháza Piac-u. 28.

Bevésett egység-árak: 12'—, 16'—, 20'—, 24'— korona.

titok. Azt majd csak akkor tudjuk meg, ha megjön a nyomtatott jegyzőkönyv. (Már itt lehetne! Kiss Ferenc e tekintetben kissé elkényeztette a Tiszántúlt.) Csak sejtjük, hogy az Utasítás 3. pontját változtatja itt meg a konvent.

Van-e joga ehhez a konventnek? Felelet: hogyné volna. *A konventnek minden szabad, amit az iroda jónak lát.* (Egyszersmindenkorra bocsássa meg nekünk dr. Baksa Lajos, ha az irodát emlegetjük, ott is, ahol eselleg ártatlan; megszoktuk már, hogy mindenért az irodát okoljuk, mint ahogy az iroda is megszokta már, hogy föl se veszi az alkalmatlan zümmögéseket. Utóvégre valakinek vagy valaminek viselnie kell a bűnbak nemes és rokonszenves szerepét.)

Óh, de az iroda hasonlatos az emberi szívhez, melyben jó és gonosz gondolatok egyaránt támadnak. Ezúttal az volt a gonosz gondolat, hogy a szórványos magyarok után kirótták a járulékot, *mielőtt* a konvent az utasítást megváltoztatta volna. Filius ante patrem; vagy: még az apja meg se született, már a fia a háztetőn szaladgál. Azt még bevesszük, hogy az iroda diktál a konventnek. Ez végre is a konvent dolga. De azt nem, hogy előbb beugrat 273 jámbor, jóhiszemű lelkészt a felszólamlásba. Azután (úgy képzeljük), jót nevet, mikor az engedelmes konvent somásan végez a jogos alapon kötelességüket teljesítő atyafiakkal. Hát ez az, ami gonosz. *Hiábavaló munkával semmiféle hatalomnak nincs joga terhelni a lelkészeket.* Hogy egyáltalában a konventnek is van-e joga új adóval terhelni az egyházközségeket, holott a közalapi járulék rendes egyházi adó (III. t.-c. 1. §.), annak kivetésébe pedig talán a presbiteriumnak van beleszólása (III. t.-c. 8. §.): e kérdés kifejtését nyugodt lélekkel bizzuk az erős fejű Kun Bélára. *Itt csak azt a frivol játékot kívántuk leszögezni, amit valaki azzal a 273 lelkéssel üzött.*

II. Ad vocem: iroda. Újabban ismét kedveskedett valaki valamivel a missziói lelkészeknek. Új nyomtatvánnyal. A régi rossz volt, mert csak 74 rovata volt. Az újra nem azért van szükség, hogy a budapesti községi nyomdának is legyen valami dolga, hanem azért, mert annak 175 rovata van. Tudni illik, nem a nyomdának, hanem az új nyomtatványnak. A nagybányai missziói körben élő 137 lélek mindenikére jut tehát egy-egy rovat (láncsal) s még nekünk is marad 38 (lánc nélkül). S még hozzá minő bájos rovatok! Ime:

„A missziói körhöz tartozó polgári község: ha kiléptek a missziói körből, hová csatoltattak, illetve önállókká lettek-e?”

„Ha a missziói körből kiváltak, a kiválaszta vonatkozó egyházhatósági határozatnak megjelölése“ (1. sz. melléklet 8., 9. rovat.)

„A református vallásból kiléptek közül visszaléptek összes (!) lélekszáma“.

„A református vallásra áttértek közül meg-

keresztelkedettek összes (!) lélekszáma“ (4. sz. mell. 5. 6. rovat.) etc.

Mintha bizony a missziói körökben egyebet se tennének a magyarok, minthogy ki- és belépnek és a pogányok meg zsidók nyakra-főre keresztelkednének. És ám ezen az ezeriben egyszer betölthető rovatok jó bővekek. De már a 8. sz. melléklet 7., 8. rovata, ahová azt kell beírni, honnan hová megy az a boldogtalan misszionárius, és ezt minden évben annyiszor, ahányszor megy valahová: nincs egy négyzetcentiméternyi (pontosan megmérve: 80 négyzet milliméter). Legalább egy *loupe*-ot mellékeltek volna hozzá! Tessék most már az ilyen takarékosan kiporciózott rovatba X-szer beleírni ezt, hogy: Zsilymaczesdparosény; vagy bár ezt: Nyugotszenterzsébet; Szentistvánbaksa; Tiszakálmánfalva, etc.

Ó láthatatlan nagyhatalmasság! Ugyan mire lesz jó ez az új alkotás? Hát olyan nehéz azt belátni, hogy a lelkiismeretlen misszionárius ezután sem a missziói munkásságba, hanem legfeljebb ezekbe a 175 rovatokba adja bele a lelkét (ami nincs); a lelkiismeretes misszionárius pedig (utóvégre a lehetőség fennforog, hogy ilyen is akad) ezek nélkül a 175 rovatok nélkül is csak tenne valamit a szétszórt csoportok között. Az előbbi fajtából valókon nem javít a községi nyomda legújabb terméke sem; az utóbbi fajtából való kedvét pedig talán mégis kár elvenni az ilyen srófós észjárással kifundált szörnyű — hiábavalóságokkal!

Több eszmét, több lelket, jó uraim! És kevesebb rubrikát.

Soltész Elemér.

Amire lelkészválasztásoknál nem ügyelünk.

E lap legközelebbi számában az egyes református lelkészi állások mostani betöltéseiről is esett szó, arról nevezetesen, hogy milyen szempontok vezérelték az egyes egyházközségeket lelkészeiknek a kiválasztásában. Az elmondottakhoz nekem is volna egy kevés hozzáadni valóm.

Mindenesetre fontos dolog a református egyházra nézve kifele is, más felekezetekkel, idegenekkel szemben is és befele a református egyház híveivel szemben is az, hogy a református lelkész *minél képzetesebb*, tanultabb ember legyen, mert ez kifele tekintélyt szerez az egyháznak, befele pedig azért, mert tudás képesíti az embert a tanításra, a vezetésre, azonban szerintem még ennél is fontosabb az, hogy *református hitű, meggyőződésű egyházközségeink teljesen azonos református hitű, meggyőződésű lelképástort válasszanak maguknak hitük, vallásos meggyőződésük, hitükhöz való ragaszkodásuk ápolására, nevelésére, erősítésére.*

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebbi könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

*

Ezt kívánja az igazság, ezt kívánja a református hit- és meggyőződésnek a magyar református egyháznak az érdeke.

Avagy igazságos dolog-e, hogy egy bizonyos hit, meggyőződés ápolására, nevelésére egy egészen más hitű, meggyőződésű ember vállalkozik és választatik meg!?

És vajjon nem származik-e ebből sok, igen sok baj, bár az egyes református egyházközségekre, a református hitre, a magyar református egyházra!?

Ilyen esetekben lelkész és a református hívek nem értik meg egymást és ami fő, a református egyház hívei nem épülnek, nem erősödnek hitükben, református meggyőződésükben, sőt kivetkőznek hitükből, más hitre térnek, a lelkész hitére, lesznek az egymás után következő lelkészek hite szerint hol deisták, hol racionalisták, hol konfesszionalisták, hol pietisták; istenitizszeptük is változik, a lelkész felfogása szerint néha így tisztelik az Istent, néha amúgy, az úrvacsorában néha úgy részesülnek, hogy előbb hitükről nyilvánosan vallást tesznek, máskor meg úgy, hogy azt elhagyják, mint olyat, amely a lelkész felfogása szerint nem helyes dolog, az úrvacsorához nem tartozó dolog. Jön az egyik lelkész és mást tanít, mint az elődje. Majd jön egy másik és ez ismét mást tanít. A váltakozó lelkészek a saját hitük szerint hurcolják a híveket hol hidegbe, hol melegbe, így nemcsak hogy a saját református hitükben nem erősödnek, hanem az újabb és újabb hitben sem erősödnek meg, lesznek belőlük hitükben ingadozó, utoljára teljesen hitetlen emberek.

Jól tudom én azt, hogy a református egyház a lelkiismereti szabadság egyháza, amely szerint a mások hite, meggyőződése tiszteletben tartandó, tehát tiszteletben tartandó az egyes lelkészek hite és vallásos meggyőződése is; tudom, hogy a lelkésznek is joga van hitét, meggyőződését vallani, hirdetni, ámde azt is tudom és vallom, hogy a református egyházban az *egyházközség hite is tiszteletben tartandó*. Az a lelkész, aki a gyülekezet hitével ellenkező hitét hirdeti a gyülekezetben, az nemcsak hogy nem végzi azt a munkát, amelynek elvégzésére választatott, hanem még ezenfelül a gyülekezet hitét, vallásos meggyőződését sem tartja tiszteletben, nemcsak nem ápolja a gyülekezet saját református hitét, hanem kizárólagos igehirdetői előnyét kihasználva a *gyülekezet anyagi támogatásával erőlteti a gyülekezet hitét és a gyülekezet anyagi támogatásával terjeszti a saját egyéni, személyes hitét*.

Szerintem valóban nagyon igazságtalan és veszedelmes dolog, hogy *gyülekezeteink hite* a lelkiismereti szabadság, a szabad véleménynyilvánítás címén így *ki legyen szolgálva a lelkész egyéni hitének*.

Mit tegyünk hát?

Semmi mást, csak annyit, hogy az egyes lelkészi állások betöltésénél már a *pályázati hirdetésben jelezni kék, milyen református hitű az a gyülekezet*, amely hite

ápolására lelkészt akar választani. Talán elég lesz ez! Talán a lelkészek, ha az illető gyülekezet hite ismeretes lesz előttük, ha látják, milyen hit erősítésére keres lelkészt a gyülekezet, jobban tisztában lesznek azzal, hogy vállalkozhatnak-e az illető lelkészi állásra, vagy nem, és bizonyosan nem. Vállalkoznak olyan hit ápolására, erősítésére, amely az ő hitükkel nem egyezik, mert ha a gyülekezet hitének erősítői nem lehetnek, a gyülekezet hitének kiirtói sem akarnak lenni, a saját hitüket nem akarják mások anyagi támogatásával és azok hitének a kárára terjeszteni.

Legyen így ez a református egyházközségek *más alkalmazottai választásánál is*, akiket a gyülekezet az ő hitének, vallásos meggyőződésének ápolóiul választ, legyen így főként a vallástanárok választásánál.

Békés, 1914 február 10.

Cziriák Béla,

reform. főgimn. vallástanár.

Felelet

Dr. Veress István: „Kell-e mélyebb képzettség a mai időben a lelkészi álláshoz“ e. cikkére.

Ha valaki figyelemmel elolvasta dr. Veres Istvánnak, a Debreceni Protestáns Lap 1914 február 7. számában megjelent: „Kell-e mélyebb képzettség a mai időben a lelkészi álláshoz“ című cikkét—különösen ha az olvasó az utolsó évtized alatt kikerült papi nemzedékhez tartozott—keserves meglepetésben lett része. A cím után itélve, az író jóhangzású neve után indulva, a felvetett kérdés mélyen járó tudományos fejtegetését várhatta és ehelyett kapott egy, az aggodalmakból és kínzó töprengésekből fakadó kirohanást, egy a mai ifjabb papi nemzedékek alaptalanul, igazságtalanul és mélyen bántó meggyanúsítást. A cikk olyan hangon, olyan modorban ad kioktatást az ifjabb papi nemzedéknek, amilyenre az csak nagyon kicsiny mértékben szorult rá és amely hangot minden merengő önértet nélkül becsületbeli kötelessége a leghatározottabban visszautasítani.

Mikor a magyar protestantizmus mizériáiról, az egyes lelkészválasztások alkalmával előforduló és a papi tisztességet mélyen sértő visszaélésekről szól, nagyon igazságtalanul ezt az ifjabb nemzedéket teszi felelőssé, azt állítja oda bűnbakkul mindezekért. A dolgok illetően elintézése minden esetre nagy kényelmet nyújt, de nem felel meg az igazságnak. Én nem akarok bántani senkit, de a dolgok mai állapotáért legalább is olyan mértékben tartom felelősnek az idősebb nemzedéket is, mint a fiatalabbat. Hiszen tudott dolog, hogy a mai bajaink gyökérszála visszanyúlnak egészen a nyolcvanas évekig s nem pont az 1904. évi zsinati választási törvények sodorták a mai állapotába a református egyházat! Tisztelettel és teljes joggal megkérdezhethetnénk, hogy kik is voltak

KÉSZÍT:

minden a fényképeszeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképeszeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalu-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

akkor az órállók, hogy miért nem igyekeztek a bajt csirájában elfojtani. És az azután következők mit is tettek, hogy a veszedelemnek útját állják? Hoi volt ezekben az időkben ez a mai strébernek titulált ifjabb papi nemzedék? Az a mai ifjabb nemzedék szomorú, áldatlan viszonyok között került és fog kerülni az egyes egyházak élére. Ha lehetne valakinek oka a panaszkodásra, úgy bizonyára lehetne ennek a nemzedéknek az örökség miatt! Mert ha szétnéz és látjuk, hogy mi fog rá maradni, jogos aggodalom szállhatja meg lelkeiket. Nem óhajtók tovább foglalkozni a felelősség kérdésével. Könnyen olyan mezőkre ragadhatna, ahol igen sok és mély tiszteletben álló idős lelkész úr bántva érezhetné magát, pedig e sorok írójától távol áll minden ilyen tendencia. Hogy mégis foglalkoztam e kérdéssel, okát a kihívásban adom!

Sokkal bántóbb, sokkal lealázóbb az ifjabb papokra a cikknek az a kijelentése, mely tőlük a képzettséget, az arravalóságot annyira elvitatja, hogy aki nem ismeri ezt a nemzedéket, könnyen akár analfabétának is gondolhatná őket. Kár volt itt is az összehasonlítás! Én tartózkodni fogok ettől az idősebb nemzedék iránt való tiszteletből. Annyit azonban mégis megjegyzek, hogy nem minden tudós pap egyszersmind jó gyakorló pap is. Tapasztalatból hozhatnék fel rá példát, hogy a doktori cím és mely elméleti tudással nem jár karöltve a gyülekezeti élet virágzása, de nem még az a nagyon kívánatosnak emlegetett tekintély sem. Ezek a kérdések az ember egyéniségén dőlnek el. Hogy a tanító urak miért hidegülnek el paptól, egyháztól, legjobban tudják maguk az illető gyakorló lelkész urak. Bizony kevés köze van ahhoz az elméleti képzettségnek. Gyakran elég, ha a lelkész lelkiismeretesen jár el kötelességében, hogy örökre ellenségévé tegye a tanító urat. Különbösen is e kérdésnél nekem az a szerény véleményem, hogy a lelkészi vizsgák eredményei nem lehetnek egyszersmind a fokmérői is a tudásnak és képzettségnek. A vizsgák eredménye sok mindentől függ. Aki diák volt, tudja, hogy mennyit ér egy vizsga! Semmit! Ha a tanár urak 4 éven keresztül nem tudják kiismerni növendékeiket, azoknak szorgalmát, igyekezetét, tudását, még kevésbé ítélni ezt meg akkor az, aki csak egy negyedórán át foglalkozik egy-egy vizsgázó atyafival és ezalatt a rövid idő alatt is levizsgáztatják 4—5 tárgyból. Fájdalmasan érinthette a vizsgázó atyafiakat a püspök úr lesújtó kritikája, annál inkább, mert érzi, — lehetetlen, hogy ne érezze —, hogyha készülségének voltak is fogyatkozásai, ez a készülség nem épen semmi volt. Csak egy példát hozok fel a vizsgálatok értékének megállapítására. Mi a 4 éven jártunk összesen 37-en, ebből a számból jelesen végezett 14, jól 3-an, kielégítően 12-en, elégtelen volt 4. A második lelkész-képesítő vizsgáztunk ugyanazokból a tárgyakból és jelesen csak 3 növendék végezett! A nagy tiszteletű tanár urak jelesre méltónak tartottak 37-ből 14-et, a vizsgáztató bizottság pedig 3-at. Most már

kérdésbe lehet vetni, hogy belső elhivatottságunknak melyik a helyesebben megítélő mértéke? Én a tanár urakét tartom. A cikkíró pedig tartsa amelyiket neki épen jólesik; de konzekvenciáinak levonásában nem ártana, ha szenvedélyességét leküzdéné!

Aztán lássuk már egyszer az ifjabb nemzedéknek olyan sokat emlegetett stréberségét is. Szégyen lepi el az arcunkat, ha rá gondolunk, hogy minket minden tisztességes igyekezetünk mellett is csak hidegen, elutasítóan fogad kebelébe a magyar református egyház lelkészi karának mély tiszteletet érdemlő gyülekezete; csak úgy bánik el velünk, mint ahogy szokás a stréberekkel. Szorongás fog el bennünket! Hát kitől várjunk akkor szeretetet, tanítást, útmutatást az életre, ha idősebb lelkésztársaink gyanakodva, bizalmatlanul, begombolkozva várnak, mint ahogy szokás a strébereket? Az ilyen felfogás nagyon könnyen eszünkbe juttathatja Császár híres mondását: veletek, nélkülöttek, sőt ellenetek ha kell! Az olyan tartalmú cikkek, mint a dr. Veress Istváné, nagyon is alkalmasak arra, hogy még élesebben állítsa szembe egymással az ifjabb és öregebb nemzedéket, nagyobbá tegye közöttük a súrlódási felületet. Sok bajunk van egymással így is! De ha az idősebb nemzedék átveszi Veres Istvánnak az ifjabb nemzedékről alkotott fogalmát, bizonyos, hogy még több is fog lenni. Mert nekünk tisztességérzésünk, becsületességünk parancsolja, hogy tiltakozzunk ez ellen!

Azt mondja dr. Veress István többek között: „Nekünk szükségünk van a mosásra, a mai rendszer eltörlésére, egyházunk odavezetésére, hogy úgy megbecsüljük az érdemet, a tudást. De merünk-e mi őszintén szólni?” Hát mer az ifjabb nemzedék őszintén is szólni és a mosástól sem irtódná, ha jóízlelése ettől vissza nem tartaná. Azt hiszem, hogy akadna szennyes a régebbi időkből is, talán nem is kevés. Hanem hagyjuk a szennyes ládát. Kurgatnak abban katholicus atyánkfiai eléggé.

Igen tisztességtelennek tartja dr. Veress István úr azt a korteskedést, ami egy-egy papválasztásnál lefolyik. Ez a fogalma erről az ifjabb nemzedéknek is. Azonban az különös egy kicsit, hogy valaki mélységes erkölcsi felháborodással ír a dolgról s ugyanakkor maga is ebben a bűnben leledzik. Azt írja ugyanis a nagy tiszteletű úr, hogy az utódjának megválasztása ügyében levelezésben állott régi kurátorával, még pedig azért, hogy eldugott tehetségű jelöltjét utódjául bejuttassa. Mi ez, ha nem presszionálása a gyülekezet szabadválasztási jogának? Ezt a levelezést egy kis maliciával korteskedésnek is tarthatom. Nekem az a véleményem, hogy kevés gyakorlati haszna lehet az ilyen tendenciozus cikkeknek — ha még olyan szenvedélyesek is —, ha az ifjabb nemzedék azt látja, hogy az tulajdonképpen csak por, de aki felszórja, a porfelhő mögött maga is mást csinál. Ha a korteskedés stréberség, akkor stéberség az akár az ifjabb, akár az öregebb nemzedék tagja követi ezt el. Aztán olvassunk a sorok között: „Nekünk szükségünk van egyházunk oda-

„Meteor“ szálloda Budapest
VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légfűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

vezetésére, hogy megbecsüljék az érdemet, a tudást". Énnekem az a felfogásom, hogy itt olyasvalamit kíván az ifjabb nemzedéktől, illetve olyan ifjabb nemzedéket kíván, aki ide el tudja vezetni az egyházat. Mi törekedni, szívvél-lélekkel igyekezni fogunk rajta. Azonban gyakorló lelkész korában — uti exemplum docet — ezt a nagytiszteletű úr sem tudta megtenni. Nem tudom hány évig működött a nagytiszteletű úr Diószegen, de hogy a gyülekezetét nem tudta idáig vezetni, bizonyágom a diószegi papválasztás! Érdemes ember érdemes ember mellett foglalt állást és mégis cikke intenciója szerint érdemtelent választottak! Nekem ugyan más fogalmam van a megválasztott lelkészről, mert én igenis érdemesnek és méltónak tartom állására, még pedig azon egyszerű oknál fogva, mert ismerem! Ismerem első gimnazista kora óta. A nagytiszteletű úr felteszi az ifjabb papi nemzedékről, hogy majd valamikor, ha a mai öregedő nemzedék kihal, nem tud megfelelni azoknak a követelményeknek, amelyek reá várnak. Nagyon bántó jövendőlgetés, kivált, ha ez a nemzedék az élte fekvő bizonyágokat látja, ha látja, hogy amire őt a jövőben képtelennek tartják, az olyan nehéz dolog lehet, mely még olyan kiválóságoknak sem sikerült, mint dr. Veress István. Különbösen ha stréberek lennének is, itt is áll az a mondás: az ifjabb tanul az öregebbtől. Igen, figyelemmel kísértük a legújabb papválasztásokat Debrecenben. Mindenki tudja, hogy melyik nemzedék tagjai tülekedének. Nem az ifjabb, az csak tanulta, hogy így is lehet. Megjegyezte magának: No lám, ezek a nagy papok! Itt hibáztatom én is a választási rendszert; de a rendszert sem az ifjabb nemzedék alkotta. Viseljük az ódiomot, akik ilyent tudtak csinálni! Javítani kell a rendszeren, de nem visszatérni a régebbihez a jelöléshez, tudjuk, hogy a jelölő bizottság akárhányszor leánykiházasító intézette vedlett át a régi boldog időben. Beszélnek ilyesmirel is öregebb lelkészek! Az ifjabb nemzedéknek az igaz, még valami sok érdeme nincs! De nem is lehet. Majd úgy 15—20 év múlva lehetne erről a kérdéssel beszélni, addig, véleményem szerint, korai. Mert egy cikk megírása még nem érdem. Az érdemhez sok-sok cikk kell, esetleg könyv. Vagy más érdemes munkálkodás! Ahhoz pedig idő kell! A régi nemzedéknek is csak most kezd a híre terjedni. Káplánkorokról keveset szól az írás. Ezzel eldöntöttnek vélem azt a kérdést is, hogy kit milyen parochia illet! Különbösen sem látom azt a nagy igazságtalanságot a valóságban, amiről dr. Veress úr szól. Ugy

nézem, hogy legkiválóbbjaink a legkiválóbb, a legelső helyeken állanak. Hogy egypár eldugott tehetség senyved erőtlenül valahol, az még nem irányadó és még kevésbé lehet ok a heves kirohanásokra, lecsepülésre. Az érdemszerzés nagyon nehéz dolog, hiszen sok esetben épen a nagytiszteletű urak féltékenységé szegi útját az érdem megszerzésének, népszerűség hajhászásával vádolván meg azokat, kik szeretnének is, tudnának is becsülettel dolgozni a gyülekezeti élet kiépítése körül. Hát lehet annak a fiatal lelkésznek vágya, kedve, akarata dolgozni, kinek legnemesebb törekvéseitől is megvonják az erkölcsi tisztaságot. Bizony nem!

Végezetül csak annyit írok még, hogy adja az Isten, hogy a mai öregedő nemzedék még igen sokáig éljen; de ha az Istennek kegyelme elszólítja őket, az utódaikat illetőleg ne lássák olyan komor színben a jövőt. Az az ifjabb nemzedék valószínűleg fog olyan lenni, mint a kihalt félben levő; mert akar olyan lenni! Van lelkesedése, van ereje, van igyekezete a munkához. És majd idővel talán érdeme is lenni fog.

Sajnálom, igen sajnálom, hogy ezt a cikket meg kellett és így kellett megírnom. Hangzott már el az ifjabb nemzedék ellen hasonló célzatú támadás nem egy. Vártam, hogy akad valaki a régebbiek közül, aki védelmébe fog venni bennünket. Nem akadt. Valakinek erre a gyűlöletes szerepre is kell vállalkozni. Legyen hát ez is az ifjabb nemzedék soraiból.

Juhász András,
hencidai reform. s. lelkész.

Jelentéktelen emberek levelei.

(*Epistolae obscurorum virorum.*)

Fordította: Bareza József.

7.

Hafenmus Péter magister üdvözli Gratius Ortunus magistert.

Fogadja határtalan üdvözetemet, tisztelendő magister úr! Ha pénzem és valami zsiros állásom volna, — higgye el nekem! — szívesen adnék számára egy pompás lakomát, hogy megoldja nekem azt a kérdést, amelyet eléje terjeszték. De mivel most: „Se juhaim, se barmaim, se semmiféle mezei vadaim“ (Zsolt. 8, 8.) nincsenek, hanem szegény vagyok, semmi

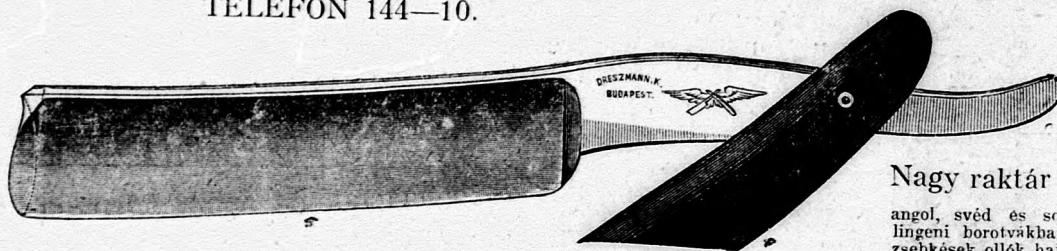
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készörülve s hajszál élesre fenve. Angorborotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készörülés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép készörülése 1-20—1-60 kor. A készörülések a saját felügyeletem alatt történnék.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászat és kertészeti cikkekben.

jutalmat se tudok adni tanításáért; azonban ígérem, hogy mihelyt valami papi javadalomhoz jutok, mint-hogy már egy helyettesi állásra jelentkeztem, majd akkor egyszer különös tiszteletet tanúsítok iránta. Irja meg nekem, szükséges-e az örök boldogságra, hogy a tanulók a grammatikát világi írókból, mint például Vergiliusból, Tulliusból, Pliniusból és másokból tanulják. Szerintem ez nem helyes tanulási módszer, mert amint Aristoteles Metaphysikája első könyvében írja: „Sokat hazudnak a próféták”; akik azonban hazudnak, bünt követnek el, s azok, akik tanulmányukat hazugságokra alapítják, bűnökre alapítják. Már pedig mindaz, ami bűnökön alapul, nem jó, hanem Isten-ellenes, mivel Isten ellensége a bűnöknek. De a költészetben hazugságok vannak, tehát, akik tanulásukat a költészetrel kezdik, a jóban nem haladhatnak előre, mert rossz gyökérből rossz fű nő, s rossz fának rossz a gyümölcse, az Evangélium szerint, ahol az Üdvözítő azt mondja: „Nem jó fa az, amely hitvány gyümölcsöt terem” (Lukács 6, 43.). Még most is jól emlékszem arra a tanításra, amelyet egyszer Geltersheim Bálint magisterünktől a Hegy-intézetben kaptam, mikor tanítványa voltam és Sallustiust akartam hallgatni. Így szólt ugyanis akkor hozzám: „Miért akarod Sallustiust hallgatni, te busa fejű?” Azért, — válaszoltam én, — mert Boroszlói János magister azt mondta, ily írókból jó írásműveket tanulunk készíteni! Erre ő a következően felelt: „Ez ostobaság; neked pedig figyelmedet Alexander könyveire s Carolus leveleire kell irányoznod, amelyeket a grammatikusok tantermeiben tárgyalnak; én sohasem hallgattam Sallustiust s mégis tudok írásműveket szerkeszteni úgy kötött, mint kötetlen formában”. Így vitte ki Bálint magisterünk, hogy sohasem folytattam poetikai tanulmányt. S most azok a humanisták gyötörnek új latinjukkal és semmire se becsülik azokat a régi könyveket: Alexandert, Remigiust, Garlandiai Jánost, Cornutust, a (Sinthen Jánostól való) *Composita verborum*-ot és Schneevogel Pál ma-

gister *Epistolare*-ját és oly hatalmasan hazudnak, hogy pusztá hallatukra keresztet vetek magamra. Azt mondta például egyik a minap, hogy egy bizonyos országban van egy olyan víz, amelyben aranyfövény van, s a neve Tajó. Erre én titokban füttyöltem, mivel ez lehetetlen. Jól tudom, hogy Ön is poeta, de azt nem tudom, honnan vette ezt a mesterséget. Azt mondják, ha akarja, több verset is csinál egy óra alatt; hanem azt hiszem, hogy értelme onnan felülről, a Szentlélek kegyelméből van úgy megvilágosítva, hogy erre és másra képes, mivel mindig jó hittudós volt és rendre utasítja azokat a pogányokat. Szívesen írnék valami ujságot, ha tudnék, de semmit se halottam azon kívül, hogy a dominikánus testvérek és urak itt nagy bűnbocsánatot tartanak, feloldanak bárkit is a büntetés és bűn alól, ha meggyón és megbánást tanúsít. Vannak azonfelül pápai levelek (brevéik) is. Írjon szintén nekem valamit, hiszen én bizonyos mértékben famulusa vagyok. Isten Önnel! Nürnbergből.

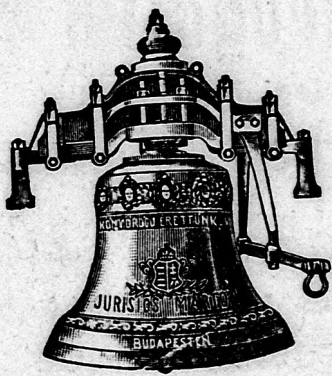
(Folytatása következik)

A cura pastorális Amerikában.

Baráth Imre lelkészársunk nyílt levelet irt az Amerika területén munkálkodó lelkészekhez. Személyes érintkezést óhajt létesíteni a szülőhazába visszatérő magyar vándorok és a hazai lelkészek között, hogy otthon levő paptársaink az amerikai egyházi munkásság felől némileg tájékozva legyenek.

Nyílt levele mint tény állapítja meg azt, hogy Amerikában már van belmisszió, még pedig nemcsak az angolnyelvű egyházakban, hanem a mi magyar gyülekezeteinkben is. Erről a mi amerikai magyar belmissziói munkálkodásunkról, — amit én szívesebben cura pastorálisnak nevezek, mert annak gyakorlása nélkül nem tudom elképzelni, hogy valamely lelkész hogyan viselheti a lekipásztori gyönyörű elnevezést, — óhajtok a Baráth kollegám nyílt levelének hatása alatt elmondani egyet-mást.

A mi cura pastoralisunk tisztán a hiveinkért aggódó és munkálkodni akaró lélek gyümölcse. Elő-

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő Felsége a király által 2 aranykeresztel lett kitüntetve. Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. ++++++ Csupán előnye van, hátránya nincsen. Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. ++ Kedvező fizetési feltételek Felülmul minden eddigi szerelést. ALAPITVA 1868.

Jurisics Márton

TELEFON 77-51.

harangöntő- és harangfelszerelő gyár Budapest, Rózsa-utca 51-53. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás.

zetesen semmiféle értekezletet, gyűléseket nem tartottunk a cura pastoralis miként leendő megkezdése és folytatása felől, hanem a helyzet utalt rá bennünket a templomon kívüli pásztori teendők gyakorlására. Híveinket Magyarország minden megyéjéből szállítják kifelé az óceánjáró gőzhajók. Első sorban az anyagi érdekek vonzák őket a dollárok hazájába s a pénzvágy meglehetősen háttérbe szorítja náluk a lelki élet szükségességének érzetét. Oldott kéve gyanánt vannak szerte szórva Amerika roppant területén. Szétszórt csontok, amikből igen gyakran hiányzik az életet adó lélek. E kévszalakat összeszedve, a csontokba életet lehelni, hogy virágzó, életképes magyar egyházak szerveződjenek, ezzel kezdődik a lelkipásztori gondozás munkája. E feladatot csak úgy teljesíthetjük, ha híveinket házról-házra járjuk; ha még nincs templom és szervezett egyházközség, megértjük velök az organizáció szükségességét; ha pedig már meg van alakítva az egyházközség, az új jövevényt arra buzdítjuk, hogy itt is hű tagja maradjon egyházának, az isteniszteleteket látogassa, gyermekeit a vasárnapi iskolába küldje el s vállalja magára önként az egyháztagsági díj fizetését, mert itt világi hatalom semmiféle egyházi járulékot be nem hajt, hanem minden egyházi célra adott összegnek a szívből kell származnia. El lehet képzelni a kezdő lelkész helyzetét, aki egyházat akar szervezni. Az idegenek által lakott városrészben házról-házra járva kell kitalálnia, hogy a lengyel, tót, cseh stb. nemzetek árjában hol vannak a magyar hajlékok, s azok közül is melyik a református. E munka nélkül egyház elő nem áll; a szervezésnek ez az egyetlen módja. Ez pedig nem egyéb, mint cura pastoralis, ami az egyházi organisatio fundamentuma. Így jó rá az amerikai magyar lelkész itteni tartózkodásának első percétől arra, hogy híveit személyesen ismerni, őket fölkeresni és buzdítani tartozik, különben célhoz soha nem ér. Nem érünk rá vitatkozni afelett, hogy szükséges-e a belmisszió gyakorlása, vagy milyen keretek között gyakoroljuk azt; az sem okoz fejtörédelmet, hogy hasznos-e a hívekre nézve a hívek látogatása, vagy esetleg zavaró rájuk nézve, mert a helyzet követeli, hogy a cura pastoralis olyan intenzív és odaadó legyen, amint csak arra a lelkész képes. S ez a munka sem nem nehéz, sem nem új. Nem terhes, hisz a Krisztus igájának hordozása az, ami pedig gyönyörűsége és könnyű; nem is új, mert gyakorlására a

példát a jó Pásztor nyújtotta, akiről így énekelünk nagypénteken: „Nem vala több célod ennél, Hogy szélyel járván, jót tennél“. A hívek között szélyel járni, őket a templomon kívül is buzdítani a vallásos élet gyakorlására az evangélium tanával és egyéni példával egyaránt, ebben áll az egész belmisszió titka. Ehez pedig olyan melegen dobogó szív szükséges, mint a Mesterben volt, aki szerette az embereket és egy kis pásztori prudencia, amely rávezeti a belmisszióhoz a helyzethez mért okos alkalmazására.

Amerikai lelkészeink közül nem is akadt még senki, aki a cura pastoralis szükségességét vita tárgyává tette volna, avagy lelkész társa ilyen mű munkájában kifogásolni valót talált volna. Itt az okoskodásra nincsen szükség, mert a tények bizonyítják, hogy ahol erőteljes mederben folyik a cura pastoralis munkája, ott lelkes, virágzó egyházak állanak elő a kopár sivatagban, ahol pedig a lelkész lymű teendőit elhanyagolja, ott az egyházi élet visszafelődést mutat. „Jer és láss“, eme szavakkal hívogatjuk a netalán kételkedni akaró Tamásokat s ott, ahol tapasztalati tényekre alapított igazsággal állunk szemben, minden elhamarkodott és felületes bírálat megszégyenül. Én nem tudom elképzelni, hogy templomi és irodai teendők elvégzésével hogyan gondolhatjuk befejezettnek papi funkcionkat? Azokra, akik a templomot s az Urasztalát elhanyagolják, hogyan lehetne hatást gyakorolni, ha nem a belmisszió alkalmazásával? Vagy megelégedjünk azzal, hogy templomunkba csak azok jöjjenek, akiket a szokás vagy a lelki buzgóság vonz oda, noha jól tudjuk, hogy százával vannak olyanok, akik nem szokták hallani a pásztor szavát? Nem kötelességünk-e elmenni ezek után, reájok lehelni a buzgóság lelkét, kételyöket eloszlatni, őket a hitben, egyháziasságban megerősíteni és élő tagokká tenni őket a Krisztus egyházában? Jól tudom, hogy a kísérlet nem minden esetben sikerül; de személyes tapasztalás alapján merem állítani, hogy igen sokszor beválik s mi lelkészek tartozunk annyi kötelességtudással isteni eredetű hivatalunknak, hogy Krisztusért s az Ő egyházáért minden eszközt felhasználjunk, ami csak módunkban áll.

Mi amerikai lelkészek tisztában vagyunk azzal, hogy a cura pastoralis gyakorlása elengedhetetlen létfeltétele az egyházi életnek. Ha üres templomok, s híveink közönye miatt nem akarjuk panaszra nyitni

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

ajkunkat, kezeinket az eke szarvára kell tennünk s szántani híveink lelkében, szívében a templomon kívül is. A belmisszió módszere és megnyilvánulási formái felett azonban nem veszekedünk. Cselekedjék minden lelkész úgy, ahogy lelkülete és józan belátása diktálja. Hiszen megmondotta Pál apostol, hogy különböző lelki ajándékok vagynak, de a Lélek egy. Ahol életet látunk magunk körül a nagy természetben, akár a virágos kertben, akár erdők sűrűjében, akár a levegő-ég tüneteiben, mindenütt változatos- ságot látunk, amiből a benső egység gyönyörűen bontakozik ki. Ilyennek kell lenni szerintem a belmissziói munkának is, ha igazi élet fakadását akarjuk remélni annak nyomán. Azok, akik több gyakorlati kegyesség nyilvánulását sürgetik s több imádkozást óhajtanak, cselekedjenek vérmérsékletök és érzelmi motivumaik szerint. Ne kárhoztassuk, ne vessük meg őket, mert dolgozni akarnak a lelkekért. De viszont ők se nevezék holtaknak azokat, akik kevesebb kegyességi formával is beérik, mert ezeknek felfogása az, hogy az életet megszakitás nélkül való istenítisztelet gyanánt kell felfogni, amiben minden szó, érzés és cselekedet Isten dicsőségére szolgál, tehát imádkozás- számba megy. Az ilyenek is nemes elvet akarnak megvalósítani, amihez a gáncs nem férhet. Csak az a fő, hogy mindenek ékesen és szép renddel folyjanak a hívek lelki hasznára és az anyaszentegyház dicsőségére, ami Krisztusnak menyasszonya s így minden belmissziói munkának benne és érte kell történnie. Mi Amerikában ezt így gondoljuk és látjuk. Aki a cura pastoralis terén forgolódni akar, nagy és szép munkát végez; a forma és módszer másodrangu kérdés, a fő az, hogy dolgozni akar hívei lelki üdvösségéért és Isten dicsőségéért. Az ilyen lelkészre tisztelettel tekintünk. Azokat bírálgassuk és állítsuk pel- lengésre, akik semmit nem akarnak tenni a cura pastoralis terén és azt akarják bebeszélni, hogy erre szükség sincsen. A lelki gondozás minden időben meg- volt a Krisztus egyházában, mert ezt magától az Idvezítőtől tanultuk; s aki szíve sugallata ellenére e munkát nem végezte, az minden időben kötelesség- mulasztást követett el és követ el ma is.

E tárgyról majd még többet írok későbbben. Most csak arra kérem hazai lelkésztársaimat, hogy értsenek egyet velünk, amerikai lelkészekkel arra nézve, hogy a lelkipásztori gondozás nagyfontosságú papi teendő s gyakorolják e munkát szívökre és eszökre hallgatva.

Dr. Nánássy Lajos.

IRODALOM.

Mutatvány Szuhay Benedek „Holtakról az élőknek“
című legközelebb megjelenendő kötetéből.

Gyászbeszéd idős férj felett ó-esztendő utolsó napján.

Örök Isten! kinek esztendeid nem fogynak el soha, ki fölötté állasz a részekre darabolt időnek, mivel öröktől fogva örökkön örökké uralkodol e világ felett, mint böles, jó és kegyelmes édes Atya: e haldokló esztendőnek utolsó alkonyán, oh halld meg a te koporsó mellé szólított, népednek imádságát, hogy a te igédből tanuljon hűséget, tanuljon keresztyéni

felebaráti szeretetet s lásson a múlandóságban is örökkévalóságot a Jézus Krisztus nevében kérünk! Ámen.

*

Szomorú halotti gyülekezet!

„Egy esztendő a másik sirját ássa,

Gyilkolják egymást, mint az emberek.

Idő! Szárnyadnak még egy csattanása

A jelen év sirjába szendereg!“ (Petöfi.)

Igy szól koszorús költőnk a haldokló esztendő utolsó alkonyán. Így szól a múlandósággal foglalkozó lelkünk is e pillanatban, midőn nemcsak utolsó nap- ját látjuk az esztendőnek, de egy szerencsétlen, sze- gény, de hűséges szolga koporsója mellett foglalko- zunk a halál gondolatával, az élet fáradalmaival, a megkeményedett szívek hidegségével, a keresztyéni felebaráti szeretet valódi megtestesülésével.

Oh igen! Még egy pár óra és sirjába száll ez ó-esztendő is, mint annyi sok más, hogy örökre ma- gával vigye örömeinket, csalódásainkat, hogy esz- méltessen bennünket, hogy egy esztendővel Isten jóvoltából ismét öregebbek lettünk, hogy elgondoljuk azt: ugyan a ránk következő esztendőben, annak utolsó napján kik lesznek azok, akik az Ur paran- csolatjára lehajtják fejüket az örök álomra? Vajjon mi, kik most összegyülekeztünk, nem fogunk-e elköl- tözni innen, hogy gyászt és siralmat hagyjunk ma- gunk után?!

Haldokló esztendő és sötét koporsó!

Megható, szívetfacsaró két gondolat ez, mely meg-megállítja a gögös embert, a hatalmaskodó, a hideg, lelketlen tömeget s hallgatva is odakiáltja rettenetes szózatát a próféta szavaival: „Ember! rendeld el a te házat, mert meghalsz!“ Meghalsz, mint az esztendő. Meghalsz, mint e sötét koporsó- ban nyugvó felebarátunk! De kérdés, hogy a ti koporsótok mellett állnak-e olyan résztvevő szívek, mint állanak e haldokló esztendő és e 61 évet élt, mindenkitől elhagyatott, szerencsétlen felebarátunk koporsója felett?

De hát hogyan lehet az, hogy elvult hagyatva, örökös vándorlás volt osztályrésze, úgyszólván egye- dül állt e világban; és mégis utolsó tisztességtételére ilyen nagyszámmal összegyültek azok, akik foglal- koznak a halál gondolatával s könnyet hullatnak a koporsóra, pedig rájuk nézve egész idegen volt?! Hogyan lehet?! Hát úgy, sz. h. gy. ! hogy mi Jézus- nak vagyunk a követői! Ugy, hogy a mi szívünk nincsen kőből! S az a keresztyén felebarátunk, aki a más fedele alatt bevégezte, mint az ó-év, pálya- futását, szeretettel és jóindulattal viseltetett min- denki iránt; közöttünk levő forgolódása, csendes, szelid természete lekötelezett mindenkit. Oh, ki az, aki vádolni merné őt koporsójában? Ki az, aki Isten káromlását, veszekedő perpatvarkodását szemére lob- banthatná? Csendben, zajtalanul munkálkodott ő életében: csendben, zajtalanul hunyta le szeméit az örök álomra a haldokló esztendővel.

Imé, itt láthatjátok, halandó testvéreim, hogy az utolsó végtisztességtételhez, a nagy temetéshez nem kell éppen nagy gazdagság, lelketlen szívvél; nem kell hatalom, ridegséggel. Van ember, aki a más házfedele alatt, szerető szívek társaságában adja ki lelkét: és mégis özönlik a nép temetésére s kiesordul a köny az idegenek szeméből.

Óh, te szerencsétlen agg szolgája e sokat szenvedett háznak: te nyugodtan alhatsz koporsódban. Mert láthatod, hogy az idegenek rokon lelkek lettek teveled és ha saját otthonodból temetnének el: még akkor sem állaná több tisztelőd körül e ravatalt!

Én hirdetem is e koporsó fölött ama felséges igazságot, hogy nem halt ki még egészen az emberek szívéből a szeretet. Van még nemes lélek, résztvevő szív imitt-amott, aki befogadja a hajléktalant, ruhát ad a mezítelenre, megszegi kenyerét az éhezőnek és családtagul fogadja azt, aki a segítségre olyan nagyon rá van szorúlva. Hirdetem bátran, hogy minden ember csak annyit ér, amennyi keresztyéni felebaráti szeretet van szívében a szenvedő, a nyomorult iránt. És aki megkeményíti szívét, aki bezárja ajtaját, mint a kőszívű ember a segélyre szorult előtt: az reszkésen, mert az örök Bíró számadásra vonja tetteiért s megfizet kinek-kinek az ő cselekedetei szerint!

Óh, ti ne féljétek, kik krisztusi szeretetet tanúsítottatok az öreg szolga iránt. Az Ur a ti tetteiteket bejegyzí s megjutalmaz titeket, ha e földi életben nem, — majd a túlvilágon.

Igaz, hogy örökös gyászruha illik a ti gyászos éltetek miatt tireátok. De ne essetek kétségbe! A nagy borulás, a rettentő zivatar után ki szokott derülni az ég is s a boldogság szivárványa ragyogja át az ég boltozatát.

Csak áldást mond-tireátok ő a hűséges gondviselésért s azt kívánja: legyetek boldogok. Jóságotokat fizesse meg Isten, aki már neki, a hajléktalannak is adott boldog hajlékot, amely soha el nem bomol.

És mi mindnyájan, kiket a haldokló esztendő és e sötét koporsó ide hozott, hogy múlandóságunkra gondolva elmélkedjünk a halálról: óh jöjjetek és ejtsünk egy könnyet a hűséges agg szolga kihült hamvaira s tanuljunk úgy élni, hogy boldogan, az igazak halálával halhassunk meg.

Most pedig jertek és imádkozzunk:

Sötét koporsó mellől, a haldokló esztendő utolsó napján hozzád fohászodunk erőnek és kegyelemnek örök forrása, nagy Isten, hogy most, midőn a halál szárnyacsattogását szinte halljuk körülöttünk rémletesen lebegni: midőn szokatlan mértékben erőt vesz rajtunk a halál gondolata és múlandóságunk: mi megrendült lélekkel, nyughatatlan szívvel is csak tehozzád ragaszkodunk, mint bizodalunk és hitünk erős tornyához.

Óh Úram! Micsoda az ember? Por és hamu. Míg él: örül, mosolyog az életnek. S ha meghal: megszünik a szívdobogás, eláll a léleket.

Bölcs végzésed szerint ki van mérve kinek-kinek az életidő. Egyik gazdag, a másik koldus-szegény. Ugy egyik, mint a másik porbahull. Csak az a különbség, hogy egyiket deszka-koporsó, a másikat arany-, ezüst-koporsó zárja falai közé.

Szegénységben született, szegénységben élt, szegénységben halt meg im ez agg szolgája is e háznak. De lelkének kincsei, szívének nemes érzelmei gazdagságról prédikálnak. Azért álljuk körül ennyien ravatalt. Azért zokogunk ennyien koporsója felett. Óh, mert éreznünk kell, hogy egyszer eljön a mi óránk is, amidőn így szól hozzánk a halál bús követe: Ember! Készülj! Tovább e földön nincs helyed.

Óh Isten, vígasztalásoddal erősítsd gyöngé hitünket, biztatásoddal állj mellettünk szüntelen, hogy

a halál félelmei ne rettsenek meg, hanem nyugodt szívvel, Istenbe vetett erős bizodalommal hajthassuk fejünket a siri álomra.

Adj, édes Atyánk az elköltözöttnek csöndes pihenést, lelkének boldog mennyországot. Nekünk pedig bölcs szívet és erős lelket, hogy amíg látjuk jönni és menni az egymás után következő esztendőket, magunkba szállva, gondoljunk ama túlvilágra, hol nem leszen több fáradság, nem leszen több szenvedés, a Jézus Krisztus érdeméért kérünk! Ámen.

Mi Atyánk stb.

*

A haldokló esztendőnek utolsó napján elhagyod te is felebarátunk e megszokott, kedves hajlékot, hol a rend, tisztaság a te munkás két kezdet dicsérte. Ne félj! Nem szenvedsz többet. Nem bolyongasz az emberek között. Leszen hajlékod! Testednek a föld kebele, lelkednek a menny örök hazája! Ámen.

— **Tolnai Reformátusok Lapja.** Ilyen cím alatt egy igen ügyesen szerkesztett, tartalmas egyháztársadalmi lap indult meg Szekszárdon, melyből már megjelent a 2-ik szám is. Megjelenik minden hó elsején július és augusztus kivételével s az előfizetési ára csak 1 K. Szerkesztik: Göde Lajos szekszárdi, Okos Gyula öcsényi és Szappanos Gyula alsónyéki lelkészek. A többek közt igen érdekes tanulmány, olvasható benne „Sárköz múltjából“, melyet Tóth Kálmán egyházmegyei tanácsbíró írt.

— „**A vasárnapi Ujság**“ február 27-iki száma szenzációt keltő képsorozatban közli gróf Szápáry László budapesti palotájának műkincseit, az árvíz pusztításait, a birminghami cserkész-hetet, a román király szereplését a háborúban, a jegyzők tisztelgését a miniszterelnöknél stb. Szépirodalmi olvasmányok: Kaffka Margit novellája, Kvassay Ede regénye, Lévy József és Telekes Béla verse, Pekár Gyula cikke a rejtelmes Bretagneról. Egyéb közlemények: aktuális arcképek, divatcik képekkel s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetemutca 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Beküldetett: *Március tizenötödikén.* Alkalmi egyh. beszéd. Irta Kovács Ferencz ref. főgimn. tanár. A szerzőnél (Kolozsvárt) 15 fillérért kapható.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Manifestum a reakció ellen.** A Lelkészegyesület élén rendkívül fontos nyilatkozat jelent meg, melyet mi is szószerint leközlünk. Ez a nyilatkozat és kijelentés felelet azokra a retrograd áramlatokra, melyek a kegyesség külső jeleinek túlhangsúlyozásával a magyar református egyházat eddigi irányától elakarják téríteni és a reakció táborába akarja vezetni. Ez irányzat az, mely a hivatalos apparátus lassú mozgása folytán az egyház összes feladatait is kisorsolítani készül. Ez utóbbi még hagyján, de a lel-

keknek megtévesztése, a református egyház régi értékeinek eltékozlása, erősségeinek lassú lehordása már nem hagyható tovább szó nélkül. A 2 új irány új egyházat akar alakítani az egyházban, de nincs bátorsága ezt nyíltan bevallani és célját határozottan kitűzni. Ez ellen tiltakozik a debreceni manifestum, melyet mi is aláírunk. Ez a manifestum a következő: — *A klerikális reakció ereje.* Csak a vak lenne képes letagadni azt, hogy hazánkban ezidőszent a klerikális reakció nagy erőre kapott. Sokan ugyan azt vetik ez ellen a tétel ellen, hogy hiszen a politikában a liberális gróf Tisza István, a protestáns főúr, tartja kezében a hatalmat s így a klerikális reakció erejéről beszélni sem lehet. Ne feledjük azonban, hogy a liberalizmus momentán uralmának oka abban a hatalmas egyéni fölényben van, amellyel gróf Tisza úgy tehettség, mint politikai következetesség, úgy energia, mint hozzáférhetetlenség tekintetében politikai versenytársai felett áll. Abban a pillanatban, amint a klerikális reakciónak gróf Tisza Istványa kerül, az összes politikai hatalom annak az irányzatnak: az újra éledő koalíciónak az ölébe hull. A katolicizmus reviválját igen sokan a vallásos érzés általános felbuzdulásának eredményeként állítják oda s azt a nemes reakciót látják benne, amit a vallásellenes áramlatok váltanak ki a hitökhöz ragaszkodó tömegek lelki világából. A materializmus hatalmas ellentáborát ünneplik a keresztyéni tömegek társadalmi szövetségében. Holott egészen másként áll a dolog. A katolicizmus reviváljában ugyanaz a lélek dominál, ami a materializmus aranybálványa körül táncra lendíti az eltévelyedett lelkeket. Nem az egyedül idvezítés nagy égi gondolata, hanem a társadalmi és politikai szervezkedésben rejülő haszon és előny belátása látja el energiával a mai katolikus egyház életét. Nem az idvességért, nem az Istenért és az ő dicsőségeért, hanem a hatalomért s a hatalom hasznáért, előnyeért, földi, alantas javakért megyen a nagy táborozás. A tömjénfüst csak a magát mindenképp megcsaladni akaró világ miatt lesz belevegyítve a materialistikus tülekedés porába. Ha a nagy felbuzdulás formáiról leoldozzuk az egyházi jelvényeket, ott találjuk sivár mezítelenségben ugyanazt a lényegét, amire az anyagelviség bevallott oldalán „pereat“-ot mondunk. A klerikális reakció ereje tehát a mai kor materialisztikus szelleme; amit mesteri farizeizmussal és jézuitizmussal az általa úgynevezett destruktív irányzatnak ellene állít. Ezt az erőt nem kis mértékben neveli az a részint titkolt, részint bevallott rokonszenv, ami a protestantizmus oldaláról átvisszhangzik a túlsó berekbe. Egy-két emberen kívül, akik az életbőlcsesség és belátás legteljesebb színvakságában a külső látszatot a lényeggel egynek veszik, a nagy többség nagyon jól ismeri a klerikális reakció erejének, törekvésének és céljának természetét s épen a hatalom hasznának és előnyének ingerétől vezéreltetve barátokzik vele. A protestáns elemek és klerikális reakciók első érintkezése éppen gazdasági téren történik s az itt kifejtett érdekközösség és rokonszenv átmege a társadalmi és politikai szférákba is. A leg-súlyosabb aggodalmak hangsúlyozása mellett hívjuk fel lelkipásztortársaink figyelmét ezekre a jelenségekre. „Vigyázzanak és imádkozzanak, hogy kísértetbe ne essenek“. A protestáns szabadelvűség, a

református felvilágosodottság, keresztyéni komolyság és határozottság, krisztusi hithűség és szeretet nagy értékeit össze ne tévezzék a színleges vallásosság csalárd jelenségeivel, amelyek mögött irigység sápadoz, gyűlölködés érzik és kufárkodás mesterkedik. Azt is tudniok kell a múltból, hogy a klerikális reakció botrányköve az O. R. L. E. volt. A szabadelvűségnek és érdeknélküli kollegialis szeretetnek ez a kipróbált védbástyája. Az egyházunk falain belül folyó csalárdságnak is ez áll az útjában. Tehát minél igyekeznek a külső ellenséggel barátkozó hűtlenek ezt gyengíteni, nekünk annál hatványozottabb erővel, buzgósággal, szeretettel és lelkesedéssel kell erősíteniük.

A nagy temetés.

Szokatlan dolog, hogy egyházi lap másvallásúak temetéséről beszámoljon. A debreceni pokolgépes merénylet áldozatainak azonban teljes joguk van az országos érdeklődésre. A kálvinista körök adták meg a közfelfogásnak az irányt, mely a magyarság vértanúinak avatta fel őket; harangjaink zúgtak, iskoláink szüneteltek a temetés napján, egyházkerületünk és kollégiumunk képviselői részt vettek a temetésen, melynek az óriási arányokat a város kálvinista magyarjainak jelenlétele adott. A 3 akadémia diákjai a híres kollégiumi zászló alatt vonultak fel, a főiskolai kántus pedig a temetésen is közreműködött. Még arról is szó volt, hogy Hajdúdorogra is, hová az egyik áldozat, Jaczkovics Mihály roncsolt tetemeit szállították, a szomorú koporsónak a mi diákjaink adják meg a díszkíséretet, de a rendezők úgy határoztak, hogy a 4 lovas fekete gyászokocsit csak a legközelebbi hozzátartozók kísérik. És mégis volt olyan képtelen híradás is, mely a merénylettel még a debreceni kálvinistáknak az elégedetlenségét is képes volt kombinációba venni. A Berliner Tageblatt tudósítója, állítólag hivatalos körökből, erről a lehetetlen feltevésről is hírt adott, de azt mindjárt maga a tudósító is képtelennek minősítette. Ne is szóljunk hát róla. A magyar ember férfiasan szembeszáll ellenfelével és nem orgyilkos soha. Mi pedig kezdettől kezdve a legnagyobb rokonszenvvel kísértük a dorogi görög kath. magyarok mozgalmát és jogosnak tartottuk azon törekvést, mely a magyar nyelv és nemzet jogainak egyházi téren való érvényesítését tűzte ki célul. Mi egyedül azt tartottuk fonák dolognak, hogy ennek a püspökségnek székhelyét erőnek-erejével ide akarták hozni és Dorogtól, ahol a görög katolikus magyarságnak főfészke van, mindenképpen elakarták venni. Most is az a nézetünk, hogy a néptől a püspököt elválasztani nem helyes dolog, ott, ahol mindenki magyar és csaknem mindenki ugyanazon valláshoz tartozik, jobban megtudják érteni egymást az emberek, ott könnyebb a nehézségeket legyőzni, ott ez az új szervezet nem lehet zavaró tényező s maga sem kerül más felekezetek befolyása alá s nem is lesz

meggyanúsítható ez irányban. Egyébként is nagyobb hasznára válik az alföldi magyarságnak, ha itt Hajdumegyében két tűzhelye és két központja alakul. — De ne szóljunk most erről, hanem térjünk vissza a temetéshez, mely a 3 megye főispánjainak (Hajdu, Szabolcs és Szatmár) megjelenése, Debrecen város világi és egyházi hatóságainak részvétele, az ország minden részéből való küldöttek ideözönlése és a kormány hivatalos képviselőjének kiküldése folytán is igazi országos arányúvá alakult. Főtiszteletű püspökünk vezetése alatt már 1/210-kor megérkeztünk a Szent-Anna-utca végén emelkedő templomhoz. A templom előtti tágas téren a rendőrség és tűzoltóság vont kordont. Ezen belől foglaltak helyet a küldöttek, az iskolák s kívül a 10,000 főre tehető nép. A templomban, hol a három koporsót felravatalozták, már folyt a szertartás. (Már 8 órakor elkezdtek.) Belépésünk után lépett fel a szószékre Papp János böszörményi görög kath. esperes s mondott textus nélküli gyászbeszédet. Beszéde második részében a szerencsétlen áldozatokat mint a magyar állameszme s magyar nyelv vértanúit aposztrofálta. Különösebb hatást váltott ki, midőn felpanaszolta, hogy a magyar nyelv és faj volt az utolsó, aki a különböző hazai kath. egyházakban képviselt hívők közül a maga nyelvének úgy, ahogy érvényt szerzett, a nemzetiségi egyházak nagy állami javakat élveznek, gazdagok, ez szegény és mégis ez ellen fordul az elvakult, vallástalan, keresztyéntelen gyűlölet. A szónoklatot követte az oltárnál való másfél órás szolgálat, egy pár mondatot leszámítva, magyar nyelven. Majd következett a koporsók meghintése a szolgáló lelkészek, kántor és hívek éneklése, válasza, antiphonája közben. 12 óra felé járt az idő, midőn a templom teraszára kihozott koporsók felett a róm. kath. szertartás és circumdederunt felcsendült. Végül a debreceni főiskolai kántus énekelt s megkezdődött a szomorú menet. A sírnál az ügyvédi kar is kivette a maga részét s a dr. Csath Sándor sírjánál több beszéd is hangzott, a Körösi Kálmáné és a H. Nagy Jenőé. Egy óra felé járt az idő, midőn Hajdudorog nagy halottjának, Jaczkovics Mihálynak a koporsóját a gyászkozsira tették és fel a Piacon és a Fűvészkert-utcán keresztül, a Nagytemplom mellett Dorog felé elszállították. Óriási néptömeg várta a szomorú menetet Hajduböszörményben; zúgtak a harangok, kalaplevéve állott a sokaság, míg a koporsó elhaladt. Dorog volt az utolsó állomás. Egész Dorog ott volt a sír körül. Igazán felekezeti szint és családiasabb jelleget itt öltött magára a temetés. Debrecenben inkább a más felekezeti magyarság volt a szereplő. Dorogon a szeretett családfőt, köztük élt lelkészt s a derék, csupa szívembert siratták. De siratták az áldozatot is, kinek hulló vére tán elég súly lesz a mérlegben, hogy

eldöntse Hajdudorog méltányos igényeit. Arra elég, hogy mindnyájan meghatva álljunk a három véres áldozat sírhantja felett, melybe a magyarság legújabb vértanúinak tetemeit helyeztük. Arra is, hogy egyben megbátorodjunk hazánk és nemzetünk jövődjére nézve. Századokig mi, magyar kálvinisták véreztünk a magyar nyelvért. Ime vannak az állameszmének a más vallásúak közül is hitvallói és vértanúi. Annak is nagy jelentőséget tulajdonítunk, hogy ez alkalommal a többiekével együtt a mi vérünk is elvegyült és omlott. A hulló vérből származzék áldás a honra, a hulló könnyekből dicsőség az elhunytak emlékére és szíveinkben nagy elhatározás, hogy a hont, amelyért meghaltak, mi is mindhalálig szeretjük.

— **Tanári székfoglalók.** A múlt hét szombat napján vígan lengett a vén kollégium felett a nemzeti zászló. D. e. 10 órakor volt kitűzve a 4 új tanár székfoglalója, melyre főgondnokunkkal és püspökünkkel az élén, szokatlan nagy és fényes közönség gyűlt össze (s azok között több esperes és vidéki lelkész is). Azért is, mert a beiktatandó tanárok felé most különösebb érdeklődés fordult (az új tanárok között 2 olyan lelkész is foglalt helyet, akik még nem régiben lelkészkarunk kitűnőségei valának); azért is, mert a közhangulat az utolsó nagy tanárikutatásnak minősítette ezt az ünnepet. Nem az volt pedig s azok, akik a dolgokat ismerik, tudják, hogy, eltekintve az egyetemtól, a vén kollégium ezután is kollégium marad s a lelkészképző-intézet felállításával, a nagyszabású internátus berendezésével, a nagykönyvtárnak, mint rendes tanintézetnek a felhasználásával, az olvasó-termek kibővítésével itt egy nagyobb arányú fejlődés veszi kezdetét. A régi jelleget biztosítja főképpen a bentlakás, a lelkészképző-intézet és ennek célját berendezését adta elő Kiss Ferenc theologiai tanár, próféta hangon, csaknem egy órán át tartó szónoklatában, melynek a kollégiumban ma is hatása alatt áll mindenki. Utána nt. dr. Veress István, a tanítóképezde nagytudományú új igazgatója következett, aki a népoktatásügy fejlődéséről beszélt. Majd a főgimnázium új tanárai szóltak: Radó Endre, akit jó hírnév előzött meg és U. Szabó Gyula, aki felé a legőszintébb rokonszenv fordult. Utánok főtiszteletű püspök úr szólott nagy szónoki erővel és közvetlenséggel, végül sorban az illető tanintézetek képviselői: Kun Béla rektor-professzor az akadémia, Nagy József a tanítóképző és Karai Sándor a főgimnázium részéről. E beszédekben csodásan felragyogott a magyar kálvinistáknak szónoki készsége. Ünnepeltek és ünneplők versenyeztek egymással az előadás művészetében. Ünnepegy előtt és után a főiskolai kántus énekelt szépen és nagy hatással, amint az már szokásos. Este hatalmas bankett volt szebbnél-szebb dikciókkal.

— **A Városi Dalegylet (és zenede) történetéhez.** Kőszegremete, 1914-ik év február hó 18.¹ — Érdekes kis levél az 1866. évek eseményéről. A Debreceni Protestáns Lapból olvasom a Debreceni Városi Dalárda 50 éves jubileumát, legelől méltóságos püspökünk fentkölt, nagyszerű beszédét, majd egy másik kis cikket is. Feltűnt, hogy az Dalárda első megalakításáról nincsen semmi szó egyikben is, tehát most ráérek elmondani neked, lehet ugyan, hogy ezt te mind hallottad már, de lehet, hogy mégis mondok olyat is, amit nem hallottál. Amint tudod, a főiskolai kántus régebben, minden évben megtartotta a Tököli Szabbás ünnepélyét, amidőn az adományozó akarata szerint, az általa adott 1000 forint kamatjából a jobb kántorokat jutalmazták is. Így történt ez 1864-ben is, de ekkor, nem tudom miért, a kántus nagyobb-szerű ünnepélyt rendezett, mint máskor, amennyiben az ünnepély estéjén vacsorát is adott, a Bánki bácsi közreműködésével. Meghívta a városi magisztrátust, több városi tekintélyes urat, tanári kart. Ott volt az öreg püspök Balogh Péter is, és még én is, mint III. éves theologus, de már mint szerepet vivő ember. Kántus présens volt, a még tán most is élő dr. Ujfalussy József s a kántus vezérlete alatt kitűnő volt. Nagyon szép számmal jöttek fel a vacsorára, az akkori zeneterembe, mi valánk a kelnerék. Szokás szerint megkezdődtek a dikciók, többek között felállott egy Farkas N. nevű vasárús kereskedő, elmondja, milyen szép ez a kántus, dehát ez csak a kollégiumban van a diákok között, az ő fiaik a kereskedő segítők nem tudnak egy jó dalt elénekelni, pedig milyen sokan vannak, ő tehát azt gondolja, hogy jó lenne, ha a kereskedő ifjakat is tanítaná valaki danolni, vagy itt a kollégiumban, vagy még helyesebben a városban. Ő tehát azt indítványozza, hogy alakítsunk egy városi dalárdát, s ennek az alapjára 500 forintot felajánl. Természetesen volt nagy éljenzés, azután felállott Vecsey építész, vagy gyógyszerész, nem tudom, pártolja az indítványt, hasonlóan 500 frtot ajánl fel, majd a püspök 100 frtot, s így tovább a többi urak kisebb-nagyobb összegeket. Majd feláll Csanak József fűszerkereskedő s kezdi beszédét: „Én is pártolom a Farkas komám indítványát, okos ember ő, nem hiába járt a kollégiumba is. Én is sokat jártam mellette, hanem ő furfangos ember, nem szereti mindig az egyenes utat, én meg csak azt szeretem, ime még a számok közt is a leg-görbébb alakú 5-ös számot választja, én jobban szeretem az egyenes számot, azért az ötös helyett csak 1-et írok, no a két nulla helyett hármat. Erre volt aztán nagy éljenzés, de folytatja: azonban ez nem hetvenkedés tőlem, mert Farkas komámnak csak egy gyermeke van, nekem meg már 5, így nagyobb szükségem van a Dalárdára, szóval állítsuk fel“. Folyt tovább az ajánlás, s azt hiszem szép összeg gyűlt össze, így folyt a jókedv, szinte éjjelig, amidőn az öreg püspök mondá, menjünk már haza, mert aludni is kéne, de felállott Balogh Ferenc, az akkori contrascriba, a most elhunyt tudós dr. Balogh Ferenc, és egy találó bevezetés után mondja, hogy

¹ Ezt az érdekes levelet a nagybányai egyházmegye egyik legidősebb lelkésze, a híres Melegh Dániel esperes fia, volt debreceni diák, nagy botos, a száz találmányú Bertó bátyánk írja Hajdu Zsigmond püspöki titkárhoz, kinek szívesességéből közöljük. Szerk.

a kollégiumot, az ifjúságot szabályok igazgatják, ott van a törvénykönyv mindenki kezébe, melyet a főtiszteletű püspök úr és a tanárikar szentesített, e törvénykönyv nagyon világosan mondja, hogy a porta este 9 érákor bezárandó és csak reggel 6 órákor nyitandó ki. Ezidőszerint én vagyok, mint contrascriba e törvény végrehajtásának ellenőre, nem tehetem tehát azt, hogy éppen most, midőn itt van a főtiszteletű püspök úr és a tanári-kar, megszegjem e törvényeket. Tehát a porta be van zárva, s reggel 6 óráig ki nem nyitható. Volt erre nagy nevetés, de hamar szólt egy városi úr: „akkor menjünk, tudom én még most is, hol lehet átmenni a kőfalon“. Így folyt le az ünnepség és így vetették meg az alapját a már oly szépen kifejtett városi dalárdának és zenedének. Azt hiszem, mondom, hogy te már ezt hallottad, tehát újat nem mondtam, lehet valamit, amit nem tudtál. Ott volt Dávidházy János esperes, régi jó barátom is; leírtam, mert ráértem. Igyekeztem olvashatóan írni, de így is tudom, nehezen mentél át rajta, ezért zárom soraimat, s téged csókolva maradok tisztelő barátod: *Melegh Albert*.

— **Lelkésziktatás Beregdarócon.** Beregdarócon, ahol régeniben Szabó András lelkészkedett, új papot iktattak, az ifjú Szeles Sándort, b. e. Sütő Kálmán volt beregi esperes és munkácsi lelkész kedvelt segéd-lelkészét. Ezeknek a derék káplánoknak jó dolga volt a felejtethetlen Kálmán bátyánk oldala mellett, unos-untig bele is tanulhattak a körlevelek körmölésébe, expedálásába, de nehezen tudtak eklézsiaiba jutni amiatt, hogy áldott főnökük csak a legjobb helyekre szánta és nagyra tartotta őket. Így kapott parókiát Szeles Sándor is, akit szép beszéd és ünnepségek kötött hivatalába Bertók Sándor, a népszerű egyházmegyei főjegyző b.-surányi lelkész iktatott be február hó 15-én, ugyanazon a napon, amidőn Bary Gyulának is az iktatása volt Nagyberegen. 2 lelkésziktatás egy napon, ez is valami ebben a szűk világban.

— **Az emlék.** Alig hantolták el a debreceni vitanúkat, szűkebb körben már is felmerült az eszme, hogy emlékezetüket is meg kell örökíteni. Ennek az eszmének adott formát a három kálvinista főispán (Domahidy Elemér, Csaba Adorján és Ujfalussy Dezső) megbeszélése s az általok kezdeményezett gyűjtőbizottság szervezése. A bizottság elnökéül Hajdu megye főispánja, jegyzőjeül pedig Álmos Zoltán törvényszéki bíró kérték fel. Közökhajtás, hogy a pénztárnoksággal Sesztina Jenő nagykereskedő bízássék meg. Még meg sem alakult a bizottság, már is tekintélyes adományok és ajánlatok estek. A Debreceni Első Takaréknak adott 500, az Ipar és Kereskedelmi Bank 300, a Kereskedelmi Csarnok 100, Szent-Királyi Tivadar 100 koronát. Ime ma is valóság a régi szállóige, hogy szép és dicső a hazáért meghalni.

— **A Kálvin Szövetség vallásos estélyei.** Érdekes kérdéseket vetett fel a szövetség újabban rendezett vallásos estélyein. Harmadik vallásos estélyét a kőbányai templomban tartotta, ahol dr. Vargha Bálint ref. főgimn. tanár a használatban levő *zsoltáros könyvünkről* tartott érdekes előadást. A negyedik vallásos estélyen az új fasori templomban B. Pap István beszélt nagy hatással arról, hogy „Mit feleljünk a keresztyénség és egyház ellenségei-

nek? Ugyanitt Kubinyi Imre képviselőházi tisztviselő a tatárjárás idejéből való éneket adott elő melegen és méltósággal. Február 15-én a budai templomban Hámor István „*magánügy-e a vallás?*” címmel tartott tartalmas előadást. A vallásos estélyeket orgona- és énekszámok tették változatossá. Legközelebb még a Kálvin-téri és a zuglói templomban lesz a szövetségnek vallásos estélye.

— **Meghívó** a Debreceni Evang. Filléregyletnek iskolai és jótékonycéljaira 1914 március 14-én, esti 8 órai kezdettel a „Royal” szálló termeiben rendezendő és tánccal egybekötött *teaestélyére*. Az elnökség kéri a megjelent fiatal leányokat, hogy a felszolgálásnál, úgy mint eddig is, segítségére legyenek. Jegyek ára: személy-jegy 4 kor., családjegy 3 személyre 10 kor., 4 személyre 12 korona. Ebben egy csésze tea és egy adagteaütemény ára is benne van.— Hideg vacsora 1 koronáért kapható. — Jegyek előre válthatók Benyáts Emil ur üzletében. Adományokat, felülfizetéseket a jótékonycélra halás szívvel fogad az Evang. Filléregylet elnöksége. Géresi Kálmán Péterfia-u. 52. Havas Kálmán Thaly K.-u. 3.

— **Belmissziói eredmények.** A magyar keresztyén ifjúsági egyesületek vallásos, szociális és ismeret. terjesztő munkája szépen halad a vidéken is. *Alistálon* külön helyiséget béreltek az ifjak és a bibliaórákat nagy számban látogatják. *Biharderecskén* a tagok készítik könyvtárszekrényeiket. *Élesden* méhkasok fonása mellett folytatnak eszmecsérét. *Felsőcsernátonban* bibliamagyarázattal végződnek a háziipari tanfolyam órái, a bibliaórákat állandóan 25 ifjú látogatja. *Pécelen* tambura zenekar van alakulóban. *Cinkotán* énekkar szervezésével kezdődik a mozgalom. *Válaszúton* vetítettképes előadások toborozzák az ifjúságot, és *cigánylegényeknek* külön bibliaórát tartanak. *Mezőtúron* a céllövészet mellé eszperantó tanfolyamot vezettek be. *Beregsurányban* a pálinka ellen folytatnak eredményes küzdelmet. Az egyesületek lapja, az *Ébresztő*, melynek cikkei vallásos estélyeken felolvashatók, már Amerikában is terjed a magyarok között. E néhány a sok közül kikapott példa is teljesen igazolja, hogy a keresztyén ifjúsági egyesületi munkához fűzött reménységek beváltak, s hogy ez a munka a belmisszióknak kiválóan alkalmas eszköze úgy az ifjúság, mint ezáltal a gyermekek és a felnőttek között is.

— **Adomány.** A bunyaszekszárdi építendő új református templom-alapra 500, ötszáz korona segílyt küldött gróf Festetics Gyuláné, született gróf Festetics Gizella úrnő. Szegény kis egyházam nevében megköszönöm ez összeget a nemes lelkű adakozónak. Vajha több ilyen jó szívű önként adakozóknak kellene megköszönni adományukat, akkor bizonyára hamar fölépülne itt a délvidéken Krassószörény vármegye legrégebb szintiszta magyar, református közösségének temploma, ahol tömegére félelmetesen, zsákmányra éhesen, magyar vérré, magyar lelkekre szomjasan zajlik, fészkelődik, hódít az otromba, esetlen, vad oláh néptenger. Az Isten áldása legyen az adakozón! Bunyaszekszárd, 1914 február 18-án. Gyökössi János, református lelkipásztor.

— **Nagybánya népessége.** A legutóbbi népszámlálás adatai szerint Nagybánya lakossága: 12,877 lélekből áll. Ebből polgári 12,855, katonai 22. Külföldi honos 37. Külföldön távol van 12. Van 6248

férfi és 6629 nő. Az életkor megoszlása rendkívül érdekes adatokat mutat. 6 éven alul 1763, 6—11 éves 1606, 12—14 éves 998, 15—19 éves 1595, 20—39 éves 3723, 40—59 éves 2343, 60 évnél idősebb 837, ismeretlen korú 12. Családi állapotuk szerint a lakosság képe ez: nőtlen, hajadon 7313, házas 4665, özvegy 869, elvált 30. Nyelvre nézve a magyarság nagy mértékben domináló, ugyanis: magyar 9992, oláh 2677, német 175, tót 16, egyéb 12, ruthén 2, horvát 2, szerb 1. Magyarul beszélni tud 11,280, vagyis lehet mondani mindenki, mert az egy éven aluli gyermek még sehogy sem beszél. A vallások adatai ezek: g. kath. 4910, r. kath. 4467, *református* 1907. izr. 1402, evang. 144, g. kel. 39, unit. 8. Az írni-olvasni tudók száma Nagybányán 7261. Vagyis nem egészen 58%. Reméljük, hogy ez az arány az állami iskolák hatása alatt legközelebb már kedvezőbb lesz. Lakóházak száma 2376. Ebből kőből, téglából épült 691, kő alap, vályog 363, vályog vagy sárból 354, fából 968. A tűzbiztonságot a tetőzet mutatja. Van pedig cserép vagy bádogtető 272, zsindey, deszka 2096, nád vagy szalma 8. A külterület népessége szintén figyelemre méltó: 2091 lélek.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat

**a nagyszekeresi ref. egyházban kántor-tanítói állásra.
(Posta, vasút helyben.)**

Javadalom: 1. Tisztességes lakás, szükséges melléképületekkel és nagy kerttel. 2. Készpénz az egyház pénztárából $\frac{1}{2}$ évenként fizetve 144 korona. 3. Buzaváltság $\frac{1}{4}$ évenként előre fizetve 260 kor. 4. Államsegély az adóhivataltól havonta előre fizetve 10-30 korona 5. 15 köblös szántóföld haszonélvezete: bérértéke minimum 300 korona. 6. 5 és $\frac{1}{4}$ méterrel első osztályu kemény tűzifa természetben beszállítva az udvarra. Értéke circa 180 korona. 7. Szabályszerű stóla.

Kötelesség: Az I—VI. osztályú vegyes iskola növendékeinek kerületi tanterv szerinti sikeres tanítása, ismétlő iskolások oktatása s az összes kántori teendők végzése. Tartozik kanonikus órákon, valamint lelkész akadályoztatása esetén az isteniszteletet végezni. — Pályázati kérvények f. évi március hó 10-ig alólírottához küldendők. A kérvény mellől kántortanítói oklevél, esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány és elbocsátó s ha már rendes tanító volt, az eskü letételéről szóló bizonyítvány nem hiányozhat. A választás március 11-ikén d. e. 9 órakor lesz, mely időre a Szatmár felől jövő vonaton személyesen megjelenhetnek a pályázók próba éneklésre és személyes bemutatkozásra. — Útiköltséget azonban az egyház senkinek sem térít meg. — Az állást jogerőre emelkedés után a megválasztott azonnal köteles elfoglalni.

Nagyszekeres, 1914 február hó 26-án.

Jakab Lajos,
ref. lelkész,
iskolaszéki elnök.

Pályázat

A kakszentmártoni reform. egyházban megüresedett kántortanítói állásra.

I. Kötelessége: 1. hat osztályú mindennapi és az ismétlő vegyes iskolák vezetése a kerületi terv szerint; 2. kántori teendők végzése; 3. kanonikus órákon és szükség esetén lelkész helyettesítése.

II. Javadalma évnegyedenként előre: 1. jó lakás melléképületekkel és kert; 2. készpénz a községtől 40 K; 3. termény (búza és tengeri váltás) 151 K 02 f. 4. tűzifa váltás 36 K; 5. 3. hold 443□-öl szántó, 1. hold legelő és temető haszna 126 K 98 f.; 6. stóla 20 K; 7. szolgálmány váltás 24 K. 8. fizetést kiegészítő államszegély 802 K. Összesen 1200 K.

Pályázatok a kakszentmártoni reform. lelkészi hivatalhoz 1914 március 10-ig adandók be. Ekkor lesz a próbaéneklés is, amelyen megjelenni ajánlatos.

Kató István,
szatmárudvari rendes, kakszentmártoni helyettes lelkész.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Konfirmáció alkalmából ajánljuk a **Révész-Szoboszlai-S. Szabó-féle: Konfirmációra előkészítő kátét** kérdés-és feleletekben. **Ára 30 fillér.**

Legujabb theologiai ujdonságok.

Most jelent meg:

Debreczeni Lelkészi Tár. XI. köt.
Szerkesztette: **S. Szabó József.** Ára kötve 10 kor.

Jánosi Zoltán: Papi dolgozatok.
VIII. kötet.

Közönséges egyházi beszédek. **Ára kötve 6 kor.**

Ugy ezek — mint az előbbi kötetek —

csekély havi részletfizetésre
megrendelhetők

HEGEDÜS és SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában
DEBRECZENBEN.

Szab. Grazer-féle

egészségügyi papír.

El az ujság-papirral! Kulturszükséglet!

Ezen papír egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papír igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olcsó árban árusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb keresetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA:

Egy csomag 500 drb barnapapír (Grazer-féle) 30 fill.
Egy csomag 500 drb fehérpapír (Grazer-féle) 36 fill.
Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró toloajtóval 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papírkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vilányerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem
DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)

Alapított 1891.

Alapított 1891.

Férfi ingek, lábravalók,
Harisnyák, zsebkendők,
Selyem moaréak papi palástra,
Női divatszövetek,
Delainek,
Mosó velezek, flanelek,
Kész női ingek, ágyhuzatok,
Paplanok, matracok,
Szőnyegek és függönyök,
Ágyterítők

olcsó, szabott árakon

kaphatók

Szabó Lajos fiai cégnél

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.

